

**MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

KATEDRA PEDAGOGIKY

Paměťové strategie žáků při výuce cizího jazyku

*Zpráva z výzkumu kolínského gymnázia zpracovaná pro předmět Základy
pedagogické metodologie*

*Výzkumné šetření bylo prováděno v rámci fakultního projektu pro rok 2004 v kategorii B: **Strategie učení cizím jazykům jako východisko efektivního učení cizím jazykům** (deskriptivně-relační výzkumné šetření), hlavní řešitel: Mgr. Mgr. Kateřina Vlčková (KpD PdF MU), č. projektu 21/04, č. zakázky 3020*

Brno, 2. června 2004

Výzkum prováděly a zprávu zpracovaly:

Michaela Kubíčková, učo 105578, studijní kombinace FJ -VV

Hana Foltýnová, učo 104677, studijní kombinace FJ -VV

Obsah

Úvod.....	4
Výzkumné otázky.....	4
Metodologie.....	4
Výsledky a interpretace výsledků.....	5
Závěr.....	8

Úvod

Tématem výzkumného šetření jsou strategie učení cizímu jazyku. Jakými metodami se žáci učí a připravují, jak často a s jakým nadšením komunikují v cizím jazyce, zda se zajímají o kulturu společnosti země jejichž jazyk se učí nebo jak jsou motivováni .

Výzkumná otázka

Paměťová strategie

Zkoumáme jaké postupy žáci volí při učení a zapamatování nových slov v cizím jazyce. Touto strategií se zabývá první část inventáře dotazníku a zkoumá, zda studenti využívají pro zapamatování slovíček jejich vizuální či grafickou podobu, učí se v kontextu s jinými, již známými slovy nebo si je pouze opakují.

Dále srovnáváme jak hojně jsou jednotlivé strategie používány ve zkoumaném vzorku tříd.

Metodologie

Výzkum proběhl dne 4.května 2004 na kolínském gymnáziu ve třídách tercie A a septima A. Sběr dat probíhal formou dotazníků. Zúčastnilo se 33 žáků, z toho 21 dívek a 12 chlapců.

Dotazník se skládá ze dvou částí, první je obecná – žáci vyplňují údaje typu : kolik jazyků a jak dlouho studují, jak se jim jazyky líbí a který preferují apod. (Dotazníky nebyly podepisovány pro větší objektivitu odpovědí.).

Druhá část – vlastní výzkum je rozdělena na 7 částí (A – G). Každá část se zabývá určitou výukovou strategií a počet otázek je různý. Žáci měli k dispozici pro své odpovědi bodovou stupnici 1 – 5 (nikdy – vždy), případně nevím. Na vyplnění celého dotazníku byla vymezena jedna vyučovací hodina.

V této zprávě se zabýváme první částí – srovnáním jakých paměťových strategií žáci využívají při učení nových slovíček.

Výsledky a Interpretace výsledků

Žáci zapisovali své odpovědi na škále: nikdy, občas, někdy, často, vždy nebo nevím, podle toho, které odpovědi se jejich strategie nejvíce podobala. V tabulce je vždy uveden počet odpovědí celé třídy.

Následuje popis a interpretace jednotlivých otázek a výsledků.

Tabulka paměťových strategií

Číslo otázky	Odpovědi studentů					
	vždy	často	někdy	občas	nikdy	nevím
1.	0	6	7	9	11	0
2.	2	0	4	12	15	0
3.	6	7	9	8	3	0
4.	0	2	3	5	23	0
5.	10	11	2	3	7	0
6.	1	9	6	3	14	0
7.	1	1	2	4	25	0
8.	2	3	7	5	16	0
9.	0	2	5	6	19	1
10.	1	3	7	15	7	0
11.	8	13	9	1	2	0
12.	0	8	9	10	6	0
13.	1	4	6	10	12	0
14.	2	2	0	4	25	0
15.	3	2	2	6	20	0

1. Když se učím nové slovíčko, umístím ho do skupiny jiných slov, která jsou nějakým způsobem podobná.

Většina žáků nové slovo neumístí do skupiny podobných nikdy, další většinová část občas, odpověď vždy neuvedl ani jeden z dotázaných.

2. Když se učím něco nového, propojuji to s tím, co již znám.

Opět většina odpověděla, že toto nedělá nikdy nebo občas, pouze dva žáci vždy.

3. Učím se v kontextu (slovní spojení, věty apod.)

Zde přibližně třetina odpovídá nikdy nebo občas, ostatní někdy a často, šest žáků vždy.

4. Nové slovíčko si vybavím, když si ho představím.

Takto se nová slova neučí dvě třetiny žáků nikdy, odpověď vždy neuvedl ani jeden tázaný.

5. Nové slovíčko si vybavím, když si představím, kde bylo na stránce nebo kde jsem ho poprvé viděl.

Zde dvě třetiny žáků uvádí, že tuto strategii používají vždy nebo často, nikdy pouze dva dotázaní.

6. Vizualizuji si grafickou podobu slova v mysli.

Vizualizaci k zapamatování slova nepoužívá téměř polovina žáků, pouze jeden vždy.

7. Vytvářím si pojmové mapy.

Pojmové mapy nevyužívá naprostá většina studentů, vždy nebo často pouze dva.

8. K zapamatování slova používám kombinace zvukové a vizuální představy.

Polovina žáků tuto strategii nepoužívá nikdy, ostatní odpovědi jsou v přibližně srovnatelném zastoupení (pouze dva žáci uvádějí vždy).

9. K zapamatování nových slov používám rýmů.

Většina žáků tuto strategii nepoužívá nikdy, vždy neodpověděl žádný, jeden žák odpověděl nevím.

10. Nové slovíčko si zapamatuji tak, že si spojím jeho výslovnost s výslovností již známého slova.

Zde opět odpovídá většina nikdy nebo občas, pouze jeden vždy a tři často.

11. Když se učím nové slovo, často si ho opakuji.

V této otázce se odpovědi značně liší od předchozích, většinové odpovědi zní vždy a často, pouze jeden žák si slovo neopakuje nikdy.

12. Vracím se k věcem, které jsem se učil/a mnohem dříve, abych si osvěžil/a paměť.

Polovina žáků uvádí, že někdy nebo často, polovina žáků nikdy nebo občas, vždy ani jeden.

13. Když se učím něco nového, plánuji si opakování tak, že první opakování následují těsně po sobě a pak zvětšuji časové intervaly dalších opakování.

Takto se neučí třetina žáků nikdy a třetina občas, často a vždy toto praktikuje naprosté minimum tázaných.

14. Nové slovíčko/frázi apod. si fyzicky ztvárním.

Zde uvádí naprostá většina - 25 studentů, že tuto metodu neuplatňuje nikdy, čtyři potom občas a pouze dva vždy.

15. Používám kartičky s novým slovem na jedné straně a jeho definicí či jinou informací na druhé straně.

Dvě třetiny opět nepoužívají tuto strategii nikdy, pouze tři žáci vždy.

Závěr

Z odpovědí žáků je patrné, že většina nevyužívá hodnotně možností vedoucích k efektivnímu učení, tedy i výuce samotné. Nedostatečně uplatňují vlastní představivost, myslím, že je to i určitá lenost slovíčko si nakreslit, zapsat do pojmové mapy nebo si celý průběh učení a opakování rozplánovat.

Také bych řekla, že u nás zatím přetrvává systém memorování ze slovníku na konci učebnice, je to nejpohodlnější, ale také nejméně efektivní. Slovíčko si sice zapamatujeme, ale nejsme schopni ho uplatnit ve větě, správně použít. Rovněž se nám takto naučená slovíčka často pletou s ostatními z dané kapitoly a rychle je zapomínáme.

Podstatná je zde práce pedagoga samozřejmě ve výkladu, jako ve všech předmětech, ale také používá-li on příkladů a zmiňovaných metod - vizualizace, rýmů, gestikulace, různých her a připodobnění. Pokud kantor suše vysvětlí gramatiku a zadá „do příště slovíčka ze sedmé lekce“ nemůžeme ani od žáků čekat invenci a ochotu vymýšlet jak si to nové co nejlépe a nejefektivněji zapamatovat.